

Verlaten

Teamen met Kimberley Lek

Het docentadvies als grote black box

Een promotieonderzoek is altijd een grootschalig meerjarig traject met een hoog wetenschappelijk gehalte. Maar soms wordt zo'n onderzoek ook in het onderwijsveld opgepikt. Zeker als je – zoals Kimberley Lek goed kan – het toegankelijk kunt verwoorden. Dat zorgde in 2020 voor veel publiciteit en aandacht. Kimberley zelf zegt erover: “Het was een kwestie van vlecht in, lippenstift op en gaan”.

Het hele idee van Kimberleys proefschrift vloeide voort uit de wetswijziging van 2014-2015. “In dat jaar werd het leerkrachtadvies leidend voor de overgang van po naar vo. Het advies uit de eindtoets mocht alleen nog gebruikt worden als tweede gegeven. Dat zorgde voor veel controverse. Aan de ene kant werd opgelucht adem gehaald, zo van: ‘We zijn eindelijk van die toets af’. Aan de andere kant vroegen mensen zich af of dat leerkrachtoordeel eigenlijk wel objectief was.”

Bij twijfel: meervoudig advies

Kimberley vond de wetswijziging zo'n grote verandering, dat ze wilde weten wat de consequenties waren. Ze vergeleek daarom de waarde van het leerkrachtadvies met het eindtoetsadvies. Welk advies voorspelde beter? Welk advies was objectiever? Kimberley: "Uitgangspunt waren de leerlinggegevens na drie jaar voortgezet onderwijs. Op dat punt vond ik dat de meeste leerlingen nog steeds op het niveau zaten dat in het advies eind groep 8 was meegegeven."

En als dat niet zo was? "Op lagere niveaus waren leerlingen vaker geplaatst volgens het leerkrachtadvies. Op hogere niveaus was dat precies andersom, en klopte het centrale eindtoetsadvies beter." Volgens Kimberley heeft daarmee elk advies zijn eigen waarde: "Ze zijn complementair. Ik adviseer leerkrachten bij twijfel daarom altijd een meervoudig schooladvies af te geven."

Invloed: status en etniciteit

En Kimberley vond nog meer. "Een leerkracht blijkt in het advies bewust of onbewust de sociaal-economische status van een leerling mee te wegen. Leerlingen met dezelfde eindtoetscore, maar met een lagere sociaal-economische status, kregen vaker een lager advies. Voor etniciteit zag ik dat effect overigens niet, maar daar blijkt de variatie over scholen weer enorm. In die zin doet het ertoe naar welke school je gaat."

Nog zo'n opvallend gegeven, volgens Kimberley: "Leerkrachten houden in hun advies ook rekening met de concentratie, de motivatie, het kinderlijke van een leerling. Dat klinkt logisch, maar eigenlijk weten we daar niets van. Voorspellen deze eigenschappen ook echt het succes op het vo?"

Consistenter en sterker

"We vergeten wel eens hoeveel we verwachten van leerkrachten", meent Kimberley. "Probeer jij maar eens een weloverwogen oordeel te geven over wat je ziet en weet van een leerling, zonder dat er ook maar één richtlijn is. Eigenlijk wil je inzicht in dat proces, want dan kun je er ook bij ondersteunen."

De grootste angel bij het leerkrachtadvies zit volgens Kimberley in de holistische manier waarop het tot stand komt. "Het proces dat tot het advies leidt, is niet doorzichtig. Het docentadvies is eigenlijk een grote black box". Als we dat meer gestructureerd kunnen krijgen, is dat echt een stap vooruit. Je bent als leerkracht dan consistenter, maar je staat ook sterker." ■